

Tomasz Kordala

Robertowo, st. 17, gm. Brudzeń Duży,
woj. płockie, AZP 48-52/39

Informator Archeologiczny : badania 29, 103-105

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Podłęże, st. 3
gm. Niepołomice, woj. m. kra-
kowskie
AZP 103-58/6

Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka

Badaniami kierował K. Reguła. Finansowane przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka i Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Archeologicznych w Krakowie. Dziesiąty sezon badań. Osada otwarta kultury łużyckiej z końca epoki brązu i początków epoki żelaza, osada wczesnośredniowieczna z XI-pół. XIII w. Ślady osadnictwa neolitycznego.

Badaniami objęto zachodnie rejony osady. Złożono 3 wykopy o powierzchni 75 m². Dokończono eksplorację naziemnej chaty słupowej i ziemianki z okresu wczesnośredniowiecznego, rozpoczętą w 1993 r. Odkryto również palenisko otwarte z wczesnego średniowiecza oraz dwie jamy gospodarcze łączone z kulturą łużycką. Zabytki ruchome to głównie duże ilości fragm. z naczyń glinianych ręcznie lepionych i obtaczanych na kole garncarskim (m.in. tzw. ceramika biała, dna ze znakami garncarskimi) oraz żużel żelazny misczkowatego kształtu, kęsy żelazne, osetki i gładziki z piaskowca, sporo kości zwierząt domowych i dzikich, a także wyroby krzemienne (wióry, odłupki, rdzenie, odpryski), głównie z surowca jurajskiego.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka. Zakończenie badań planuje się w roku przyszłym.

Robertowo, st. 17
gm. Brudzeń Duży, woj. łódzkie
AZP 48-52/39

Muzeum Mazowieckie w Płocku

Badania prowadził mgr Tomasz Kordala. Finansowane przez Muzeum Mazowieckie w Płocku. Pierwszy sezon badań. Osada wczesnośredniowieczna (VIII-IX w.).

Stanowisko odkryto podczas badań AZP, na polu ornym, ok. 300 m na południowy wschód od XII-wiecznego grodziska w Parzeniu. W miejscu wystąpienia czarnej plamy ziemi o średnicy 2 m, z przepalonymi kamieniami i dużą ilością fragm. naczyń glinianych, założono wykop o wymiarach 5 x 10 m. Warstwę próchnicy stanowił szarobrunatny, luźny piasek o miąższości ok. 30 cm. Materiał zabytkowy, jaki w niej wystąpił, to przeszлік krądkowaty gliniany, 2 grudki polepy, 480 fragm. ceramiki naczyniowej oraz 13 zabytków krzemienych. Wśród materiału ceramicznego reprezentowane są ułamki naczyń ręcznie lepionych oraz obtaczanych górą i w całości. Na ceramice obtaczanej występują motywy zdobnicze: wielokrotne linie faliste, pasma prostych linii rozchodzących się w różnych kierunkach oraz poziome, dookólne bruzdy. Ułamki pochodzą z naczyń stosunkowo grubościennych, o dwubarwnych przełomach, z domieszką gruboziarnistego tłucznia w glinie. Reprezentują one dwa horyzonty chronologiczne okresu wczesnośredniowiecznego: VIII-IX w. (naczynia ręcznie lepione i górą obtaczane) i XI-XII w. (naczynia w całości obtaczane). Zabytki krzemienne to neolityczny półsurowiec i odpadki produkcyjne z narzutowego krzemienia bałtyckiego: odłupki, wióry, łuszczenie i zatępiec.

- Po zdjęciu warstwy próchniczej z powierzchni całego wykopu stwierdzono 2 duże zaciemnienia, wyraźnie wyodrębniające się na tle ciemnożółtego piasku calcowego. Jedno z nich wystąpiło w rejonie północno-zachodniego narożnika wykopu, drugie zajmowało jego środkową część. Obiekty te, manifestujące się czarnym zabarwieniem wypełniska, dużą ilością przepalonych kamieni i ceramiki naczyniowej, nazwano roboczo chatą I (centrum wykopu) i chatą II (narożnik północno-zachodni wykopu).

Chata I rysowała się na planie płaskim jako prostokąt o wymiarach 2 x 4,5 m, którego dłuższa oś była usytuowana na kierunku wschód-zachód. Do tego prostokąta przylegało od północy nieregularne wybrzuszenie o wymiarach w przybliżeniu 1,3-2,1 x 1,5 m. W tej właśnie części wystąpiło zrujnowane palenisko o wymiarach 50 x 75 cm, zbudowane z kamieni polnych nie związanych zaprawą. Wzdłuż południowej krawędzi budynku leżały fragm. zbutwiełej belki, o łącznej długości 60 cm. Belka była jedynym zachowanym reliktem konstrukcji ścian chaty I. Dno jamy domostwa było niezbyt równe i wystąpiło na głębokości przeciętnie 50-60 cm, maksymalnie do 74 cm od powierzchni wykopu. Można domniemywać, że obiekt określony jako chata I był domostwem naziemnym, nieco zagłębionym w piaszczyste, sypkie podłoże calowe (do 20-30 cm). Brak śladów po słupach nośnych wyklucza zastosowanie konstrukcji słupowej.

W wypełniku chaty I znaleziono 288 fragm. naczyń glinianych, 2 drobne bryłki polepy, 3 fragm. kości zwierzęcych oraz 34 zabytki krzemienne.

Na ceramikę naczyniową złożyło się: 31 brzegów naczyń z krawędziami wychylonymi na zewnątrz, uformowanymi płasko lub zaokrąglonymi; 13 den i fragm. przydennych; 244 fragm. brzuśców naczyń średnio- i grubościennych (grubość ścianek od 0,6 do 1,1 cm). Tylko 1 fragm. pochodzi z naczyń zdobionych motywami linii falistej (pojedynczej i wielokrotnej), rzędów nakłuc, poziomych oraz dookólnych żłobków. Przeważają ułamki naczyń obtaczanych w górnych partiach (naczynia częściowo słaboformująco obtaczane). Około 20% fragm. pochodzi z naczyń całkowicie ręcznie lepionych. Biorąc pod uwagę przesłanki technologiczne, analizę ornamentu oraz nasuwające się analogie (Miszewko Strzałkowski, gm. Borowiczki, st. 3 i 4), materiał ceramiczny z wypełnika chaty I wydatowano na 2. poł. VIII-pocz. IX w. (z możliwością przesunięcia w głąb IX w.).

Zabytki krzemienne pochodzące z wypełnika chaty I to: liściak trzoneczkowaty z retuszowanym stromo półtylem i obustronnie wyodrębnionym trzoneczkiem, rdzeń wiórowy jednopiętowy, fragm. zatępca, 6 wiórów, 13 odłupków, 7 fragm. odłupków i 5 łusek. Przedmioty te, wykonane z krzemienia bałtyckiego, chronologicznie można umieścić w szerokich ramach epoki kamienia. Wyjątkiem jest liściak z krzemienia czekoladowego, który można wydatować dokładniej na schyłkowy paleolit. Zabytki krzemienne można uznać za relikty zniszczonego obozowiska lub osady z epoki kamienia, na które nałożyły się wczesno-średniowieczne nawarstwienia osadnicze.

Z chatą I od północy bezpośrednio sąsiadowało owalne zaciemnienie (jama) o wymiarach 1,7 x 2 m. Było to nieckowate zagłębienie o głębokości 22 cm od powierzchni (nie licząc warstwy ornej o grubości 30 cm). Wypełnik tworzył ciemnobrunatny piasek. Jako materiał zabytkowy wystąpiły tu: 23 fragm. naczyń glinianych (drobne, mało charakterystyczne), przedmiot żelazny (ostrze nożyka) oraz 6 zabytków krzemieniennych (odłupki i wióry). Jamę można uznać za obiekt gospodarczy związany czasowo i funkcjonalnie z chatą I. Być może rekompensowała ona brak podpiwniczenia domostwa mieszkalnego.

Chatę II wyeksplorowano mniej więcej w połowie. Na planie płaskim rysowała się ona jako regularny owal, przechodząc od wschodu w nieduże wybrzuszenie. Już w granicach wykopu obiekt osiągnął wymiary 4,1 x 3,6 m, a więc był znacznie większy od chaty I. Powierzchnię całej chaty II można szacunkowo określić na ok. 30 m². Jej wypełnik tworzyła czarna ziemia próchnicza, bez śladów spalenizny. We wschodniej części domostwa zlokalizowano głęboką jamę. Jej dno uchwycono na głębokości 1,46 m od powierzchni pola, tj. ok. 1,16 m od powierzchni użytkowej chaty. We wnętrzu jamy wystąpiły kamienie polne bez śladów przepalenia oraz ceramika naczyniowa, w tym kilka dużych fragm. naczyń wczesnośredniowiecznych. Biorąc pod uwagę te dane, jamę we wschodniej części chaty II można interpretować jako piwnicę domostwa.

Z wypełnika chaty II wydobyto: 669 fragm. ceramiki naczyniowej, przeszлік gliniany, 18 bryłek polepy, przedmiot żelazny (nożyk?), 14 destruktyw kości zwierzęcych oraz 6 zabytków krzemieniennych. Wśród ułamków naczyń glinianych wyróżniono: 63 fragm. górnych części naczyń, w większości częściowo słaboformująco obtaczanych; 36 fragm. dolnych części naczyń, w tym 2 duże, obejmujące całe dna wraz ze znacznymi partiami brzuśców (dna płaskie z podsypką, o średnicy 7,6 i 8 cm); 570 fragm. brzuśców naczyń średnio- i grubościennych, o chropowatej i nierównej powierzchni ścianek. Niespełna 10% fragm. ceramiki pokrywa ornament w postaci pojedynczej lub wielopasmowej linii falistej, koncentrycznych półkoli, dookólnych bruzd, ukośnych nacięć oraz motywu kratkowego. Ponieważ

ceramika z chaty II wydaje się nieco starsza od ceramiki z chaty I, chronologicznie można ją usytuować w ramach wieku VIII. Tak też należy datować chatę II.

Wszystkie przedmioty krzemienne z wypełniska chaty II pochodzą z epoki kamienia i wykonane zostały z krzemienia bałtyckiego. Są to: fragm. liściaka, fragm. wierzchołkowy smukłego wióra ze śladami mikrołuskania na stronie spodniej, świeżak, 3 odłupki.

Po pierwszym sezonie badań można stwierdzić, że stanowisko 17 w Robertowie to pozostałość osiedla typu wiejskiego, które egzystowało w okresie plemiennym (VIII-pocz. IX w.). Osada nie była więc współczesna gródkowi w Parzeniu. Założono ją na równinie, w odległości ok. 200 m od koryta Skrwy Prawej, a łagodny stok doliny umożliwił wygodny dostęp do rzeki właśnie w tym miejscu.

Materiały i dokumentację złożono w Muzeum Mazowieckim w Płocku.

Badania będą kontynuowane.

Sękowice, st. 7
gm. Gubin, woj. zielonogórskie
AZP 62-06/2

Muzeum Archeologiczne Środkowego
Nadodrza w Świdnicy k. Zielonej Góry

Badania prowadził dr Jarosław Lewczuk (autor sprawozdania). Udział wzięli prof. dr hab. Grzegorz Domański (IAiE PAN we Wrocławiu), mgr Ewa Przechrzta i Sławomir Kalagate (MASN), Jerzy-Tomasz Nowiński, rysowniczką i laborant Muzeum. Finansowane przez Dyрекcję Okręgową Dróg Publicznych w Zielonej Górze i Wojewodę Zielonogórskiego. Stanowisko wielokulturowe: okres neolitu, wczesny, środkowy i późny okres epoki brązu, okres halszacki, wczesne i późne średniowiecze.

Konieczność przeprowadzenia badań na stanowisku wynikała z planowanej na 1996 r. budowy nowego przejścia granicznego i prowadzącej do niego drogi, omijającej od południa Gubin. Stanowisko położone jest ok. 500 m na południe od wsi, na stoku doliny Nysy Łużyckiej, 600 m na wschód od obecnego koryta rzeki.

Badania przeprowadzono w październiku 1995 r. Po odhumusowaniu terenu o powierzchni ok. 2,5 ha zewidencjonowano tu 91 obiektów: 66 jam o różnej funkcji i charakterze, 13 palenisk, 5 dołów posłupowych, prostokątną w planie chatę o wymiarach 2,4 x 3,2 m, piec kamienny, 2 wkopane w calec naczynia, 2 bruki kamienne i obiekt o bliżej nieokreślonej funkcji.

Trzy obiekty są związane z grupą nadodrzańską kultury ceramiki sznurowej, 3 z kulturą unietycką, 5 dostarczyło materiałów charakterystycznych dla kultury łużyckiej (okresy epoki brązu i żelaza), 10 jest datowanych na bliżej nieokreślony odcinek starożytności (co jest spowodowane silnym zniszczeniem powierzchni odkrytych fragm. ceramiki), 15 na okres późnego średniowiecza, 15 było pozbawionych w wypełnisku fragm. ceramiki.

Najwięcej obiektów (aż 53) pochodzi z okresu wczesnego średniowiecza. Są to pozostałości palenisk, różnego rodzaju jam (odpadkowych, zasobowych, mieszkalnych), relikty pieca zbudowanego z kamieni polnych, chata. Ceramika charakterystyczna dla tego okresu zamyka się w szerokim przedziale ok. 800 lat — od V/VI do końca XIII w. Zaobserwowano prawidłowość polegającą na tym, że obiekty z najstarszą ceramiką wczesnośredniowieczną (faza A-B) są położone najniżej, na skraju osady. W miarę przesuwania się ku górze — w kierunku współczesnej wsi Sękowice — pojawiają się obiekty coraz młodsze (fazy C-D-E-F). Osadnictwo późnośredniowieczne jest na większą skalę uchwytne dopiero na granicy wsi.

Ze wszystkich obiektów pozyskano ogółem blisko 3000 fragm. ceramiki. Nieliczne zabytki wydzielone to koralik szklany, nóż żelazny, mała radlica żelazna, aplika brązowa w kształcie leżącego psa, tulejka brązowa, pozostałości poprodukcyjne związane w wytopem brązu. Wszystkie są związane z osadą wczesnośredniowieczną.